

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 17 november 2023
(OR. en)

15509/23

LIMITE

EJUSTICE 56
JAI 1487
JURINFO 12

NOTA

van: het secretariaat-generaal van de Raad
aan: het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad

Betreft: Europese strategie inzake e-justitie 2024-2028
- Goedkeuring

1. De strategie en het actieplan inzake e-justitie 2019-2023 lopen ten einde en de delegaties zijn het erover eens dat een strategie inzake e-justitie voor de komende jaren nuttig zou zijn om vooruitgang te boeken op het gebied van e-justitie.

2. In de periode 2019-2023 hebben de Raad van de Europese Unie, de Europese Commissie en het Europees Parlement zich sterk ingezet om het digitaliseringsproces te versnellen en het gebruik van digitale diensten in e-justitie te bevorderen. Hierbij werd de nadruk gelegd op wetgevingsmaatregelen, en er zijn derhalve verschillende wetgevingsinitiatieven genomen, zoals de verordening betreffende een geautomatiseerd systeem voor de grensoverschrijdende elektronische gegevensuitwisseling op het gebied van justitiële samenwerking in civiele en strafzaken (e-Codex)¹, die een passend kader biedt voor de uitwisseling van justitiële informatie via beveiligde diensten; de verordeningen inzake de betekening en de kennisgeving van stukken² en inzake bewijsverkrijging³, waarbij het gebruik van het gedecentraliseerde IT-systeem met op e-Codex gebaseerde interoperabele toegangspunten wordt ingevoerd voor de desbetreffende communicatie; de verordening inzake elektronisch bewijsmateriaal⁴, en, in het bijzonder, de verordening en de richtlijn betreffende de digitalisering van grensoverschrijdende justitiële samenwerking en toegang tot de rechter (het “digitaliseringspakket”)⁵.
3. De bovengenoemde wetgevingsinitiatieven en andere wetgevingshandelingen ter bevordering van de digitalisering van justitie gaan vergezeld van een aantal niet-wetgevingsinitiatieven.
4. De delegaties waren van mening dat een strategie inzake e-justitie zou bijdragen tot de uitvoering van bovengenoemde wetgevings- en niet-wetgevingsinitiatieven en zou zorgen voor vooruitgang op nieuwe of complementaire gebieden.

¹ Verordening (EU) 2022/850 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2022 betreffende een geautomatiseerd systeem voor de grensoverschrijdende elektronische gegevensuitwisseling op het gebied van justitiële samenwerking in civiele en strafzaken (e-Codex), en tot wijziging van Verordening (EU) 2018/1726 (PB L 150 van 1.6.2022, blz. 1).

² Verordening (EU) 2020/1784 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2020 inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken (de betekening en de kennisgeving van stukken) (herschikking) (PB L 405 van 2.12.2020, blz. 40).

³ Verordening (EU) 2020/1783 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2020 betreffende de samenwerking tussen de gerechten van de lidstaten op het gebied van bewijsverkrijging in burgerlijke en handelszaken (bewijsverkrijging) (herschikking) (PB L 405 van 2.12.2020, blz. 1).

⁴ Verordening (EU) 2023/1543 van het Europees Parlement en de Raad van 12 juli 2023 betreffende het Europees verstrekingsbevel en het Europees bewaringsbevel voor elektronisch bewijsmateriaal in strafzaken en de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen als gevolg van een strafprocedure (PB L 191 van 28.7.2023, blz. 118).

⁵ Vast te stellen tijdens de volgende zitting van de Raad JBZ op 4 december 2023, respectievelijk de documenten PE-CONS 50/23 en PE-CONS 51/23.

5. Voortbouwend op een door het Tsjechische voorzitterschap georganiseerd seminar is het Zweedse voorzitterschap begonnen met besprekingen in de Groep e-justitie over de aanpak van de nieuwe strategie inzake e-justitie. Deze besprekingen zijn voortgezet onder het Spaanse voorzitterschap, dat heeft verder gewerkt aan de eigenlijke tekst en deze heeft voorgelegd aan de delegaties in de Groep e-justitie.
6. In de nieuwe strategie worden de beginselen en doelstellingen voor de ontwikkelingen inzake e-justitie in de EU voor de komende vijf jaar uiteengezet, samen met de acties die nodig zijn om deze te bereiken, en wordt ook verduidelijkt hoe de follow-up in de toekomst zal worden georganiseerd.
7. De ontwerpstrategie is op technisch niveau besproken tijdens drie vergaderingen van de Groep e-justitie. De delegaties hebben tijdens de laatste vergadering en via een informele stilzwijgende procedure in de week van 13 november 2023 overeenstemming bereikt over de tekst van de strategie.
8. Het Comité van permanente vertegenwoordigers wordt derhalve verzocht:
 - zijn overeenstemming over de tekst te bevestigen, en
 - de Raad aan te bevelen de Europese strategie inzake e-justitie 2024-2028 (zie bijlage) goed te keuren.

Europese strategie inzake e-justitie 2024-2028**I. INLEIDING**

1. Titel V van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (artikelen 67-89) voorziet in de totstandbrenging van een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, waar de toepassing van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (het “Handvest”) van bijzonder belang is.
2. Binnen de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht is toegang tot de rechter een fundamenteel grondrecht in de Europese Unie, dat in zowel artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens als artikel 47 van het Handvest is verankerd en dat het recht op een doeltreffende voorziening in rechte en op een onpartijdig gerecht waarborgt.
3. Het gebruik van technologische middelen en instrumenten in onze samenlevingen is de afgelopen jaren toegenomen en is met name door de COVID-19-pandemie versneld, wat heeft geleid tot toenemende verwachtingen met betrekking tot digitale diensten.
4. Het rechtsstelsel, als verlener van essentiële openbare diensten, omarmt digitalisering en gaat de daarmee gepaard gaande uitdagingen aan. Met de digitalisering van het rechtsstelsel wordt getracht de toegang tot de rechter te vergemakkelijken en te verbeteren, het rechtsstelsel doeltreffender en efficiënter te maken en tegelijkertijd het werk van rechtsbeoefenaars¹ te vergemakkelijken, alsook het rechtsstelsel dichterbij de burgers te brengen, zodat aan iedereen betere justitiële diensten kunnen worden verleend.

¹ Met rechtsbeoefenaars worden alle beroepsbeoefenaars bedoeld die actief zijn op het gebied van justitie, met inbegrip van beoefenaars van juridische beroepen.

A. Achtergrond

5. De strategie en het actieplan inzake e-justitie 2019-2023 hadden drie strategische doelstellingen die tot op vandaag relevant zijn: toegang tot justitiële informatie; elektronische communicatie tussen rechterlijke instanties, burgers en rechtsbeoefenaars, en interoperabiliteit tussen justitiële toepassingen en domeinen.
6. De Europese Commissie benadrukt in haar mededeling over de digitalisering van justitie in de Europese Unie² dat toegang tot de rechter en de bevordering van de samenwerking tussen de lidstaten twee van de belangrijkste doelstellingen van de Europese ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid zijn.
7. De Raad van de Europese Unie, de Europese Commissie en het Europees Parlement hebben zich sterk ingezet om het digitaliseringsproces te versnellen en het gebruik van digitale diensten in e-justitie te bevorderen om deze doelstellingen te halen.
8. Naar aanleiding van die mededeling is de Europese Unie haar werkzaamheden op het gebied van e-justitie voornamelijk gaan richten op wetgevingsmaatregelen.
9. De vaststelling van de verordening betreffende een geautomatiseerd systeem voor de grensoverschrijdende elektronische gegevensuitwisseling op het gebied van justitiële samenwerking in civiele en strafzaken (e-Codex)³ biedt een passend kader voor de uitwisseling van justitiële informatie via beveiligde diensten.

² Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's "Digitalisering van justitie in de Europese Unie — Een instrumentarium met mogelijkheden" (COM(2020) 710 final).

³ Verordening (EU) 2022/850 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2022 betreffende een geautomatiseerd systeem voor de grensoverschrijdende elektronische gegevensuitwisseling op het gebied van justitiële samenwerking in civiele en strafzaken (e-Codex), en tot wijziging van Verordening (EU) 2018/1726 (PB L 150 van 1.6.2022, blz. 1).

10. De verordeningen inzake de betekening en de kennisgeving van stukken⁴ en inzake bewijsverkrijging⁵ voorzien in een rechtskader voor de digitalisering van deze twee instrumenten voor justitiële samenwerking in burgerlijke en handelszaken, op grond waarvan het gebruik van het gedecentraliseerde IT-systeem met op e-Codex gebaseerde interoperabele toegangspunten voor desbetreffende communicatie vanaf mei 2025 verplicht zal zijn. De verordening inzake elektronisch bewijsmateriaal⁶ is een ander samenwerkingsinstrument dat communicatie in strafzaken digitaliseert.
11. De verordening en de richtlijn betreffende de digitalisering van grensoverschrijdende justitiële samenwerking en toegang tot de rechter (het “digitaliseringspakket”)⁷ zijn belangrijke pijlers die e-justitie de komende jaren zullen schragen. De uitvoering van deze rechtshandelingen zal de belangrijkste prioriteit zijn voor de periode waarop deze strategie betrekking heeft. De uitvoeringshandelingen voor de 24 rechtsinstrumenten die onder het digitaliseringspakket vallen, moeten in de comités met de vertegenwoordigers van de lidstaten worden besproken. Het gedecentraliseerde IT-systeem voor deze instrumenten moet worden opgezet via nationale toegangspunten, waarbij de instanties van de referentie-implementatiesoftware en/of nationale oplossingen met elkaar worden verbonden. Tegelijkertijd moeten de beginselen van elektronische communicatie en het Europees elektronisch toegangspunt, zoals uiteengezet in het digitaliseringspakket, worden beschouwd als de basis voor elk nieuw wetgevingsinitiatief op het gebied van Europese e-justitie.

⁴ Verordening (EU) 2020/1784 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2020 inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken (de betekening en de kennisgeving van stukken) (herschikking) (PB L 405 van 2.12.2020, blz. 40).

⁵ Verordening (EU) 2020/1783 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2020 betreffende de samenwerking tussen de gerechten van de lidstaten op het gebied van bewijsverkrijging in burgerlijke en handelszaken (bewijsverkrijging) (herschikking) (PB L 405 van 2.12.2020, blz. 1).

⁶ Verordening (EU) 2023/1543 van het Europees Parlement en de Raad van 12 juli 2023 betreffende het Europees verstrekingsbevel en het Europees bewaringsbevel voor elektronisch bewijsmateriaal in strafzaken en de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen als gevolg van een strafprocedure (PB L 191 van 28.7.2023, blz. 118).

⁷ Respectievelijk PE-CONS 50/23 en PE-CONS 51/23.

12. Dankzij het digitaliseringspakket zullen natuurlijke personen en rechtspersonen en hun wettelijke vertegenwoordigers elektronisch kunnen communiceren via het Europees elektronisch toegangspunt. De autoriteiten zullen gegevens over burgerlijke, handels- en strafzaken met grensoverschrijdende effecten kunnen uitwisselen via beveiligde en betrouwbare digitale kanalen.
13. De bovengenoemde wetgevingsinitiatieven en andere wetgevingshandelingen ter bevordering van de digitalisering van justitie gaan vergezeld van een aantal niet-wetgevingsinitiatieven, waaronder de consolidatie van het gebruik en de ontwikkeling van e-Codex, waarvan het beheer en het onderhoud in 2024 aan eu-LISA zal worden overgedragen nadat de Europese Commissie heeft verklaard dat het proces van overdracht en overname succesvol is afgerond.
14. De lidstaten zullen op voet van gelijkheid een rol spelen, aangezien de verbinding met e-Codex een nationale bevoegdheid blijft. De onderlinge koppeling van aanvullende nationale systemen via e-Codex bewijst dat bevoegde autoriteiten, rechtsbeoefenaars en natuurlijke of rechtspersonen snel en op beveiligde en betrouwbare wijze met elkaar kunnen communiceren. Het digitale systeem voor de uitwisseling van elektronisch bewijsmateriaal (eEDES), dat voortbouwt op e-Codex, is aan het uitgroeien tot de referentie-implementatiesoftware, en de uitwisseling tussen verschillende lidstaten van instrumenten zoals Europese onderzoeksbevelen is nu al een realiteit.
15. Uit al het bovenstaande blijkt dat e-justitie een belangrijke impuls heeft gekregen en geleidelijk verschuift van een aanpak op basis van vrijwillige deelname aan digitaliseringsinitiatieven naar een dwingende aanpak op basis van wetgevingshandelingen die meer rechtszekerheid bieden. Het toont ook aan dat er vooruitgang is geboekt op het gebied van digitalisering van justitie in de Europese Unie.

16. Het lijkt geen twijfel dat de Europese Unie nog steeds voor uitdagingen staat bij de verdere digitalisering van justitie. Deze uitdagingen vormen ook een belangrijke kans, en de lidstaten moeten worden aangemoedigd te blijven werken aan de modernisering van de rechtsstelsels. Het solide rechtskader en de toenemende mate van ontwikkeling van sommige van de belangrijkste e-systemen zijn hiervoor van cruciaal belang.

B. Toepassingsgebied

17. Deze strategie is van toepassing op alle lidstaten en moet als inspiratiebron dienen voor alle actoren van de Europese Unie die betrokken zijn bij de digitale transformatie van justitie.
18. Zij is van toepassing van 2024 tot en met 2028. Gezien de snelheid van technologische ontwikkelingen zou een herziening met het oog op een aanpassing van de strategische doelstellingen en de daarmee verband houdende acties nuttig zijn. Een evaluatie en eventuele herziening moeten derhalve in de tweede helft van 2026 worden uitgevoerd, zodat de strategie, indien nodig, kan worden aangepast aan de veranderende uitdagingen en vermogens.

C. Doel van de strategie

19. Deze strategie moet als leidraad dienen voor de huidige digitale transformatie van justitie in de hele Europese Unie.
20. Deze strategie is met name gericht op het bepalen van strategische en operationele doelstellingen en de beginselen die bij deze digitale transformatie in acht moeten worden genomen, op het nemen van organisatorische en methodische maatregelen, op het bepalen van de belangrijkste factoren voor het faciliteren en bevorderen van de digitalisering, en op het bevorderen van mechanismen om de coördinatie van e-justitie-initiatieven en de follow-up van de vooruitgang op dat gebied te vergemakkelijken.

21. Er moet worden nagedacht over specifieke acties voor kwesties in de context van de digitale transformatie (videoconferenties, digitale bestanden enz.), waarbij ruimte wordt gelaten voor flexibiliteit om nieuwe acties op te nemen in reactie op de uitdagingen en kansen van opkomende technologieën zoals artificiële intelligentie (AI).
22. Deze doelstellingen moeten met name parallel worden nagestreefd voor burgerlijk recht en strafrecht, rekening houdend met de specifieke gevolgen voor de digitale transformatie in deze twee rechtstakken.
23. Voor deze doelstellingen en de daarmee samenhangende acties moet worden voorzien in een follow-upproces om de uitvoering en doeltreffendheid ervan te evalueren. Daarom zou het nuttig zijn een samenwerkingsmechanisme voor follow-updoeleinden op te zetten om de vooruitgang te analyseren en te evalueren. Deze samenwerkingsoefening moet het mogelijk maken de vooruitgang te volgen door informatie te verzamelen over desbetreffende projecten en initiatieven die in het kader van financiële programma's van de Europese Unie of op nationaal niveau worden gefinancierd, en moet de informatie-uitwisseling tussen de lidstaten vergemakkelijken.
24. Terwijl de digitalisering van justitie concrete en blijvende voordelen biedt in de vorm van een verlaging van de kosten in verband met de toegang tot de rechter en de werking van de rechtsstelsels, kan voor investeringen in verschillende acties financiering nodig zijn. De lidstaten moeten financiering kunnen krijgen voor acties in verband met de digitalisering van justitie via de verschillende financieringsinstrumenten van het meerjarig financieel kader. Er moet op het niveau van de Europese Unie gemakkelijker toegang tot financiering kunnen worden verkregen.

II. BEGINSELEN

A. **Belangrijke beginselen**

- a. Eerbiediging van de grondrechten en fundamentele beginselen

25. Bij het bevorderen van de digitalisering moet veel aandacht worden besteed aan de doeltreffendheid van de door de bestaande grondrechten gewaarborgde bescherming. Initiatieven in het kader van de digitale transformatie van justitie moeten in overeenstemming zijn met het beginsel van onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en met de rechtsstaat, één van de fundamentele waarden waarop de Europese Unie krachtens artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie berust en die de lidstaten gemeen hebben. Voor deze initiatieven moet er zorgvuldig worden beoordeeld in welke mate zij de rechten van iedereen beschermen. Er moet actie worden ondernomen, met name in het kader van het strafrecht, waar het gebruik van technologieën voor communicatie op afstand ernstige risico's kan inhouden voor de grondrechten van verdachten en beklaagden, met name het recht op een onpartijdig gerecht, het recht om bij de terechtzitting aanwezig te zijn en de rechten van de verdediging. Ook kan de opkomst van innovatieve technologieën leiden tot fundamenteel nieuwe uitdagingen en risico's, bijvoorbeeld inbreuken op de cyberbeveiliging, een verdieping van de digitale kloof of onbewuste discriminatie als gevolg van vertekende algoritmen of datasets.

b. Toegang tot de rechter

26. De toegang tot de rechter is een ander grondrecht en een essentieel onderdeel van de rechtsstaat. De digitale transformatie heeft de afgelopen decennia het leven van de mensen ingrijpend veranderd en zal dat blijven doen. Rechtsstelsels komen deze veranderende eisen tegemoet en bieden de burgers de passende technologische mogelijkheden. De verdere digitalisering van de rechtsstelsels van de lidstaten en het gebruik van AI in rechtsstelsels hebben een enorm potentieel om de toegang tot de rechter voor iedereen in de Europese Unie te blijven vergemakkelijken en verbeteren. Zo zijn er situaties waarin AI kan worden gebruikt voor doeleinden met een laag risico en zeer nuttig kan zijn voor zowel burgers als gerechtelijke autoriteiten.

c. Mensen centraal

27. In overeenstemming met de Verklaring over digitale rechten en beginselen voor het digitale decennium⁸ moeten alle inspanningen op het gebied van de digitalisering van justitie gericht zijn op de behoeften van de mensen. Mensen staan centraal in de digitale transformatie in de Europese Unie.
28. Mensgerichte diensten zijn voor iedereen toegankelijk, zijn afgestemd op de behoeften van mensen en voldoen aan hoge kwaliteitsnormen. Er moet aan de behoeften van alle mensen, met inbegrip van mensen die niet over digitale vaardigheden of instrumenten beschikken, in gelijke mate worden voorzien door effectieve deelname aan en betrokkenheid bij gerechtelijke procedures mogelijk te maken. Een verschuiving van de aandacht naar een mensgericht perspectief en het toegankelijker, doeltreffender en transparanter maken van rechtsstelsels zullen daarom van essentieel belang zijn om het vertrouwen tussen de bevolking en de overheidsinstellingen te versterken.

⁸ COM(2022) 28 final.

d. Het dichten van de digitale kloof

29. Om een eerlijk en evenwichtig justitieel landschap in heel Europa te bevorderen, is het van essentieel belang de digitale kloof te verkleinen, want die leidt tot een ongelijke toegang tot de rechter. Dit is niet alleen een potentiële bron van uitsluiting voor burgers, maar ook een belemmering voor de uitoefening van hun rechten. In het kader van dit beginsel moet ook worden gewerkt aan een gelijk niveau van digitalisering van justitie in alle EU-lidstaten. Door beste praktijken uit te wisselen en samen inspanningen te leveren, kunnen wij de digitale transformatie van justitie collectief bevorderen, met behoud van een mensgericht perspectief en met eerbied voor en bescherming van ieders rechten.

e. Digitale empowerment van gebruikers

30. 46 % van de Europese burgers⁹ beschikt niet over de digitale basisvaardigheden en -middelen. Om ervoor te zorgen dat zij hun rechten ten volle kunnen uitoefenen en alle kansen kunnen grijpen, moeten zij de nodige digitale vaardigheden kunnen verwerven om toegang tot digitale diensten te krijgen. De digitale transformatie van justitie moet daarom gepaard gaan met de digitale empowerment van en capaciteitsopbouw onder de gebruikers. Er moet bijzondere aandacht worden besteed aan de opleiding van rechtsbeoefenaars. Door het gebruik van digitale instrumenten en middelen onder rechtsbeoefenaars te bevorderen, zullen zij zowel de nationale als de Europese rechtskaders doeltreffender kunnen beheersen, waardoor de samenhang wordt gewaarborgd.

f. Duurzaamheid

31. Elke e-justitiedienst moet op duurzame wijze worden ingevoerd en geëxploiteerd, wat betekent dat de economische, ecologische en sociale impact ervan kan worden voorspeld en op de lange termijn worden bestendigd.

⁹[https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc_sk_dskl_i\\$DV_317/default/table?lang=en](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc_sk_dskl_i$DV_317/default/table?lang=en)

B. Operationele beginselen

a. Eenmaligheidsbeginsel

32. Aan het eenmaligheidsbeginsel moet bijzondere aandacht worden besteed bij het verlenen van gerechtelijke diensten, teneinde overbodige procedures en onnodige lasten voor de burgers te vermijden en te proberen om, waar mogelijk, informatie die in het systeem is ingevoerd en nog geldig is, te hergebruiken. Het eenmaligheidsbeginsel is van toepassing met inachtneming van het recht op gegevensbescherming en het recht om te worden vergeten.

b. Standaard digitaal

33. Door een “standaard digitaal”-aanpak na te streven, zullen processen worden gestroomlijnd, zal het papierwerk afnemen en zullen gerechtelijke procedures in het algemeen efficiënter verlopen. De digitalisering van juridische diensten zal de weg vrijmaken voor een toegankelijker en gebruiksvriendelijker rechtsstelsel, wat zowel rechtsbeoefenaars als het grote publiek ten goede komt. Dit nieuwe rechtsstelsel moet worden opgevat als een digitale dienst, ook al moeten niet-digitale alternatieven worden gehandhaafd om degenen die niet volledig mee zijn met de technologische ontwikkelingen effectieve rechtsbescherming en toegang tot de rechter te bieden.

c. Interoperabiliteit en cyberbeveiliging

34. In een wereld waarin informatie vrij circuleert, is het van cruciaal belang te zorgen voor interoperabiliteit tussen rechtsstelsels¹⁰. Door van interoperabiliteit een prioriteit te maken, wordt een naadloze communicatie en gegevensuitwisseling tussen verschillende stelsels bewerkstelligd, worden de coördinatie en de samenwerking tussen de verschillende juridische entiteiten en instellingen verbeterd, en worden zo de belemmeringen tussen de verschillende nationale rechtsstelsels weggenomen.

¹⁰ Zie in dit verband het interoperabiliteitskader van de CEF en de beginselen van het Europees interoperabiliteitskader voor Europese overheidsdiensten.

35. Bovendien beperkt interoperabiliteit cyberbeveiligingsrisico's en lock-ineffecten, die door een gecoördineerde aanpak van de lidstaten kunnen worden aangepakt. Het gebruik van digitale technologieën voor justitie ligt zeer gevoelig. Derhalve moet worden voldaan aan de meest recente normen op het gebied van informatie- en cyberbeveiliging¹¹ en aan de wetgeving inzake privacy en gegevensbescherming.

d. Dynamische justitie

36. Justitie moet flexibel zijn en zich kunnen aanpassen aan de voortdurend veranderende behoeften van de samenleving. Door rekening te houden met de unieke omstandigheden van personen en instellingen, met inbegrip van hun capaciteiten en vaardigheden, en door doeltreffend met veranderingen om te springen, kunnen wij een veerkrachtiger en responsiever rechtsstelsel opbouwen dat zich aanpast aan de behoeften en verwachtingen van gebruikers.

37. Digitale technologieën en gegevens kunnen hierbij een belangrijke rol spelen. Digitalisering, gegevensanalyse en AI worden in toenemende mate ingezet om justitiële diensten efficiënter en doeltreffender te maken. De COVID-19-pandemie heeft de werking van justitiële diensten op de proef gesteld en de digitale transformatie van deze diensten versneld, maar ook de uitdagingen als gevolg van die verandering aan het licht gebracht.

e. Gegevensgestuurde justitie

38. Het belang van gegevensgestuurde beslissingen staat buiten kijf. Daarom moeten initiatieven onder meer gegevensverzameling en gegevensanalyse omvatten, aangezien deze van cruciaal belang zijn om acties adequaat te sturen, en tegelijkertijd mogelijke daarmee verbonden risico's, zoals vertekening van gegevens of technologische vertekening, aan te pakken.

¹¹ Zie in dit verband ook Richtlijn (EU) 2022/2555 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 betreffende maatregelen voor een hoog gezamenlijk niveau van cyberbeveiliging in de Unie, tot wijziging van Verordening (EU) nr. 910/2014 en Richtlijn (EU) 2018/1972 en tot intrekking van Richtlijn (EU) 2016/1148 (NIS 2-richtlijn).

39. Er moet ook worden gestreefd naar transparantere rechtsstelsels, teneinde het vertrouwen van de burgers in justitie te vergroten. Een betere toegang tot open justitiële gegevens kan mensen en bedrijven empoweren, zodat zij bijvoorbeeld beter zijn toegerust om zelf geschillen te beslechten. Toegang tot justitiële gegevens kan ook bijdragen tot de vaststelling van gerichtere maatregelen op basis van de vastgestelde behoeften en uitdagingen, en kan helpen om de ondernomen acties toe te lichten. Het is belangrijk om justitiële gegevens beschikbaar te stellen om nieuwe initiatieven mogelijk te maken en synergieën tussen initiatieven te bevorderen.
40. Er moet in ieder geval worden gezorgd voor passende gegevensbescherming en cyberbeveiliging.

f. Open source

41. In de Europese Unie en de lidstaten wordt steeds vaker erkend dat het belangrijk is om software onder opensourcelicenties te ontwikkelen en te gebruiken binnen een passend kader voor gegevensbescherming. De voordelen van open source – zoals lagere eigendomskosten, stimulering van innovatie en meer transparantie en interoperabiliteit – zijn zeer interessant voor de justitiële sector. Bovendien kan open source bijdragen tot het toezicht op en het vertrouwen in rechtshandavings- en justitiële autoriteiten.

III. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

42. De algemene doelstelling van e-justitie moet er altijd in bestaan de verlening van justitiële diensten aan het publiek te verbeteren, teneinde het recht op effectieve rechterlijke bescherming te bevorderen. Tegen deze achtergrond moeten de volgende strategische doelstellingen worden nagestreefd:
- a) een betere toegang tot digitale justitie;
 - b) een betere digitale justitiële samenwerking;
 - c) een efficiëntere digitale justitie;
 - d) de bevordering van innovatieve digitale justitie.

43. Deze strategische doelstellingen kunnen worden onderverdeeld in de volgende operationele doelstellingen:

A. De toegang tot digitale justitie verbeteren

44. Voor een mensgerichte digitale justitie moeten alle actoren en hun behoeften in aanmerking worden genomen, zonder daarbij ook maar aan iemand voorbij te gaan. Deze strategische doelstelling kan worden onderverdeeld in een aantal operationele doelstellingen:

i. Universele toegang tot digitale justitie bevorderen.

45. De toegang tot de rechter is een grondrecht en een van de basisbeginselen van de rechtsstaat. Daarom moet het waarborgen van universele toegang tot de rechter, met inbegrip van digitale justitie, in de Europese Unie een hoofddoelstelling zijn.

46. Om de toegang voor iedereen te vereenvoudigen, zijn het Europees e-justitieportaal¹² en al de ondersteunende diensten daarvan, waaronder het toekomstige Europese elektronische toegangspunt, van groot belang als centraal loket voor digitale justitiële diensten.

ii. Digitale justitiële diensten met toegevoegde waarde bevorderen

47. Justitiële diensten moeten altijd worden ontworpen vanuit het oogpunt van individuen en rechtsbeoefenaars, om ervoor te zorgen dat de diensten functioneel zijn en dat ze de gebruikers een echte meerwaarde bieden.

iii. Het e-justitieportaal en EUR-Lex verbeteren en promoten

48. Het e-justitieportaal en EUR-Lex zijn waardevol gebleken om de toegang tot de rechter te vereenvoudigen en rechtsstelsels doeltreffender te maken. Ze bieden toegang tot een grote verscheidenheid aan informatie en hosten meerdere onlinesystemen. Ze worden in alle officiële talen van de Europese Unie aangeboden.

¹² <https://e-justice.europa.eu/home.do?action=home&plang=nl>

49. In het verleden waren de inspanningen erop gericht de hoeveelheid beschikbare informatie op het e-justitieportaal te vergroten. Nu moeten de werkzaamheden worden toegespitst op het verbeteren van de structuur van het portaal, zodat iedereen gemakkelijk en in eenvoudige taal die voor iedereen begrijpelijk is toegang heeft tot de inhoud. Het doel is het e-justitieportaal aantrekkelijk, gestroomlijnd en toegankelijk te maken. Het is belangrijk dat de lidstaten en de Europese Commissie over het portaal blijven communiceren en het blijven promoten bij personen, bedrijven en rechtsbeoefenaars.

iv. De digitale kloof voor toegang tot digitale justitie dichten

50. Universele toegang tot digitale justitiële diensten is enkel mogelijk als alle bestaande belemmeringen worden weggenomen die verhinderen dat iedereen onder gelijke voorwaarden toegang heeft tot die diensten.

51. Om deze doelstelling te verwezenlijken is het absoluut noodzakelijk vanaf de ontwerpfasen te zorgen voor de toegankelijkheid van instrumenten voor digitale justitie en voor non-discriminatie bij de toegang tot digitale justitie.

v. Personen, bedrijven en rechtsbeoefenaars de juiste middelen geven

52. Activiteiten op het gebied van capaciteitsopbouw en opleiding helpen de gebruikers de door de digitale transformatie geboden mogelijkheden te benutten, waardoor ze over doeltreffende en hoogwaardige openbare diensten op het gebied van justitie beschikken. Bijzondere aandacht moet uitgaan naar de initiële en voortgezette opleiding die rechtsbeoefenaars krijgen ter ondersteuning van de ontwikkeling van digitale beroepsvaardigheden, in overeenstemming met de strategieën voor de Europese justitiële opleiding.

B. De digitale justitiële samenwerking verbeteren

53. Veel van de hoofddoelstellingen van digitale justitiële samenwerking zijn vastgelegd in rechtsinstrumenten, met name in het digitaliseringspakket.

54. Een groot deel van de inspanningen van de lidstaten zal er de komende jaren noodzakelijkerwijs op gericht zijn te voldoen aan de ambitieuze doelen van dat pakket. Bij de verdere verbetering van de digitale justitiële samenwerking kunnen zich echter nog extra uitdagingen voordoen.

- i. Grensoverschrijdende interoperabiliteit verbeteren
55. De wetgevingshandelingen inzake digitalisering, zoals het digitaliseringspakket en de e-Codex-verordening, effenen de weg voor grensoverschrijdende justitiële interoperabiliteit. Voorgesteld wordt meer dan 20 instrumenten voor justitiële samenwerking te digitaliseren. Het digitaliseringspakket moet dienen als referentie voor alle verdere wetgeving op het gebied van e-justitie in de Europese Unie.
56. Daarnaast wordt uit succesvolle initiatieven waarbij lidstaten via hun nationale systemen of de referentie-implementatiesoftware van de Europese Commissie reële zaken uitwisselen op e-Codex, duidelijk welke pijlers de digitale transformatie van justitiële communicatie zullen dragen. In dat verband moet ervoor worden gezorgd dat de systemen van de lidstaten en die van de EU-instellingen, -organen en -instanties interoperabel zijn, zowel qua functionaliteit als qua gegevens.
57. Zoals reeds vermeld, is een van de prioritaire taken de uitvoering van het digitaliseringspakket. Daartoe moeten voor 24 rechtsinstrumenten inzake burgerlijke, handels- en strafzaken uitvoeringshandelingen worden vastgesteld, en moeten de overeenkomstige gedecentraliseerde IT-systemen worden ontwikkeld in de vorm van een referentie-implementatie en/of nationale implementaties. Die uitvoeringshandelingen worden tussen nu en het einde van de strategieperiode in 2028 in vier groepen vastgesteld, en de overeenkomstige IT-systemen worden twee jaar na de vaststelling van de desbetreffende groep in gebruik genomen. Om dit te verwezenlijken zullen de Europese Commissie, de lidstaten en eu-LISA zeer veel tijd en middelen moeten investeren. Het is van fundamenteel belang dat alle actoren zich hiervoor inzetten en onder meer deskundigen aanwijzen met de nodige bekwaamheid om de digitalisering van de desbetreffende rechtsinstrumenten te bespreken.
58. Tot slot zullen de gestandaardiseerde instrumenten voor de digitalisering van de justitiële samenwerking de weg effenen voor de toekomstige interoperabiliteit van justitie met andere gebieden.

ii. Realtimecommunicatiediensten

59. In een veranderende digitale wereld spelen realtimecommunicatiediensten een sleutelrol om de digitale justitiële samenwerking te verbeteren. Een van deze diensten zijn videoconferenties, en op dit gebied boeken de lidstaten reeds vooruitgang op nationaal dan wel op Unieniveau.
60. Door de talrijke uitdagingen die ons te wachten staan, zoals de identificatie van deelnemers, en het belang dat in het digitaliseringspakket aan videoconferenties wordt gehecht, zal dit de komende jaren ongetwijfeld een belangrijke doelstelling blijven. Nog een voorbeeld is digitaal realtimetolken via AI, waarbij, onder eerbiediging van de grondrechten van de gehoorde persoon, de justitiële autoriteiten kunnen worden geholpen bij hoorzittingen ter plaatse en op afstand en tegelijkertijd kosten, vertragingen en problemen bij het aanstellen van een tolk worden voorkomen.

C. Digitale justitie doeltreffender maken

61. Doeltreffendheid heeft veel aspecten, maar ze leiden allemaal tot een betere, duurzamere Europese Unie.
- i. Gegevensgerichte justitie bevorderen
62. Gegevensgerichte justitie tot stand brengen, moet worden beschouwd als een transversale doelstelling die vanuit tal van oogpunten van fundamenteel belang is. Gegevens bieden uitstekende mogelijkheden om de doeltreffendheid en de kwaliteit van de justitiële sector te verbeteren:
- a) vanuit algemeen oogpunt bevordert het openstellen van justitiële gegevens, zonder de voorschriften inzake gegevensbescherming uit het oog te verliezen, de transparantie, een fundamentele waarde in de Europese Unie;
 - b) vanuit economisch oogpunt kunnen met open gegevens nieuwe bedrijfsmodellen tot stand worden gebracht, aangezien de meeste van onze essentiële digitale hulpmiddelen — zoals AI — zijn gebaseerd op gegevens;

- c) de ontwikkeling van AI-systemen hangt in grote mate af van de algehele beschikbaarheid van omvangrijke, gestructureerde en machineleesbare gegevensreeksen. Wanneer wordt beslist deze gegevens openbaar te maken, moet erop worden gelet dat onbedoelde vooroordelen zo veel mogelijk worden beperkt en dat het risico van onopzettelijke discriminatie wordt geminimaliseerd;
 - d) vanuit technologisch oogpunt vereenvoudigt het richten van justitiële toepassingen en diensten op gegevens de interoperabiliteit;
 - e) vanuit administratief oogpunt draagt het richten van initiatieven op gegevens bij tot geïnformeerde besluitvorming en een betere keuze van prioriteiten;
 - f) vanuit maatschappelijk oogpunt helpt het richten van initiatieven op gegevens de voordelen van digitale justitie te benadrukken (bijvoorbeeld minder koolstofemissies, minder reizen, enz.).
- ii. Technologieën voor de doeltreffendheid van digitale justitie

63. Er zijn technologieën voorhanden die de doeltreffendheid op het gebied van justitie duidelijk verbeteren. Voorbeelden van instrumenten waarmee de doeltreffendheid succesvol kan worden vergroot zijn technologieën zoals de anonimisering van rechterlijke beslissingen, automatische toewijzing van zaken, transcriptie-instrumenten voor het vastleggen van procedures en door het gerecht verzameld bewijsmateriaal, robotische procesautomatisering, en instrumenten voor onlinegeschillenbeslechting.
64. Deze en nog veel andere technologieën helpen de bestaande processen te verbeteren en justitie doeltreffender te maken, zodat justitieel personeel zich met taken met een hogere toegevoegde waarde kan bezighouden.

iii. De digitalisering van bepaalde contactactiviteiten in justitie bevorderen

65. De wereld is in ijltempo op weg naar volledige digitalisering, en justitie moet zich aan deze realiteit aanpassen. Daarom moeten, bijvoorbeeld, de bijstand aan burgers via persoonlijk contact, administratieve procedures met verplichte fysieke aanwezigheid of gerechtelijke procedures die integraal met fysieke aanwezigheid worden gevoerd, opnieuw worden bekeken.

66. Dit betekent niet dat de opties met fysieke aanwezigheid volledig moeten worden opgegeven. Fysieke aanwezigheid is in sommige gevallen fundamenteel en toont de menselijke kant van justitie. Toch moet er steeds meer gebruik worden gemaakt van digitale opties.

D. Innovatieve digitale justitie bevorderen.

67. Nieuwe technologieën mogen niet in de weg staan van de rechten van personen, en moeten worden toegepast met volledige inachtneming van het recht op een onpartijdig gerecht en het recht van de verdediging zoals verankerd in de artikelen 47 en 48 van het Handvest en in artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

68. In dat opzicht heeft de Europese Unie het voortouw genomen om transformatieve technologieën te verzoenen met de fundamentele rechten en vrijheden, en om bescherming te bieden tegen eventuele risico's.

i. Innovatieve technologieën inzetten

69. Het is een fundamentele doelstelling om innovatieve technologieën te omarmen als mogelijkheden om onder meer justitie dichterbij de burger te brengen, de werking van de gerechten te verbeteren, en rechters bij te staan in hun dagelijkse werk. Hierbij moet verantwoordelijk te werk worden gegaan, met inachtneming van de regels en waarden van de Europese Unie.

ii. De uitwisseling van innovatieve ervaringen bevorderen

70. Innovatie gaat niet alleen om opkomende en disruptieve technologieën. Een andere aanpak hanteren, is ook een vorm van innovatie, zeker als dit tot verbeteringen op het gebied van justitie leidt.

71. Daarom kan het bevorderen van de uitwisseling van innovatieve ervaringen tussen de lidstaten wederzijds voordelig zijn, zowel op nationaal als op Europees niveau. De conferenties die de roulerende voorzitterschappen van de Raad organiseren, de webinars van de Europese Commissie over verschillende toepassingen van AI in justitie, en andere fora waaraan deskundigen deelnemen, zijn bijvoorbeeld zeer succesvol gebleken.

72. Dit alles moet voor iedereen (rechtsbeoefenaars, bedrijven, burgers, lidstaten en de Europese Unie) tastbare voordelen opleveren, de digitale transformatie versnellen, de doeltreffendheid vergroten, voor waardevolle ervaring zorgen, de toegang tot justitiële informatie verbeteren, de behandeling van grensoverschrijdende rechtszaken vergemakkelijken en juridische begrippen en procedures in de hele Europese Unie harmoniseren.
73. De voorbereidende instantie van de Raad van de Europese Unie die belast is met e-justitie heeft zichzelf opgeworpen als forum om belangrijke aangelegenheden te bespreken in verband met juridische en feitelijke uitdagingen. De exponentiële vooruitgang op de markt voor juridische technologie biedt het potentieel om de wijze waarop de samenleving en met name het rechtsstelsel werken, om te vormen. Fundamentele kwesties in verband met de toepassing en het gebruik van transformatieve technologieën moeten in de bevoegde werkgroep worden behandeld.

IV. ACTIEPLAN

A. Doel

74. Met dit actieplan moet worden bepaald welke acties nodig zijn om de doelstellingen van de strategie te verwezenlijken. Het actieplan voorziet daarom in de dynamische integratie van acties voor afstemming op zowel lopende als voor de komende jaren geplande activiteiten of op nog onbekende activiteiten. Daarnaast zet het een mechanisme op voor regelmatige actualiseringen van de ondernomen initiatieven om de doelstellingen van deel 3 van deze strategie te verwezenlijken.
75. In het actieplan worden lopende en verwachte acties en werkgebieden bepaald. Alle acties, projecten en initiatieven, of ze nu al in het actieplan staan of er nog in zullen worden opgenomen, moeten erop gericht zijn deze doelstellingen te verwezenlijken en daarbij de beginselen van deel 2 van deze strategie hooghouden.

76. Voor projecten en initiatieven op het gebied van e-justitie geldt dat deelname vrijwillig is, behalve in gevallen waarin een specifiek rechtsinstrument verplichtingen oplegt. Zowel verplichte (op grond van rechtshandelingen) als niet-verplichte acties houden verband met een of meerdere werkgebieden.
77. Het actieplan moet ervoor zorgen dat de inspanningen in het kader van het vorige actieplan (actieplan 2019-2023) worden voortgezet op basis van een meer flexibele aanpak. Er worden geen specifieke projecten en initiatieven in opgelijst, maar de nadruk ligt op het bepalen van de acties waarin verschillende projecten en initiatieven kunnen worden geïntegreerd.
78. Deze aanpak moet de werkzaamheden beter structureren wat betreft synergieën, coördinatie, toezicht en verslaglegging, teneinde de algemene governance te vereenvoudigen en in flexibiliteit te blijven voorzien.

B. Vaststelling van werkterreinen en acties

79. De belangrijkste werkterreinen op het gebied van e-justitie zijn de volgende:
- 1) e-CODEX: verdere ontwikkeling van het gedecentraliseerde IT-systeem, met interoperabiliteit en beveiligingsprofielen en -eigenschappen
 - 2) e-justitieportaal: informatiediensten en interconnecties met externe bronnen
 - 3) elektronische toegangspunten: procedurele portalen en bijbehorende gebruikersinterfacediensten
 - 4) realtimetoepassingen (RT): videoconferencing, machinetranscriptie en -vertaling, tolk- en andere diensten op basis van realtimetoepassingen
 - 5) gegevens: recht en rechtspraak; juridische en justitiële gegevens
 - 6) AI en andere innovatieve IT-diensten op het gebied van justitie
 - 7) andere werkterreinen

80. In deze werkgebieden zijn de te ondernemen acties ter verwezenlijking van de doelstellingen van de strategie thematisch gegroepeerd.
81. Het algemene fundamentele criterium om een nieuwe actie vast te stellen is dat deze afgestemd moet zijn op een strategische en operationele doelstelling. Acties moeten gericht zijn op de verwezenlijking daarvan.
82. Zonder vooruit te lopen op de opname van nieuwe acties, bevat de volgende tabel een uitgebreide lijst van de vastgestelde acties, ingedeeld naar werkterrein, die reeds lopen of op korte termijn worden verwacht. Aangezien een aanzienlijk deel van de inspanningen in de komende jaren voor de lidstaten en de instellingen en organen van de Europese Unie voortvloeit uit rechtshandelingen, zijn bepaalde acties rechtstreeks daarvan afgeleid.
83. Ongeacht de in de vijfde kolom genoemde actoren moet er rekening mee worden gehouden dat de bevoegde groep conform haar mandaat moet zorgen voor de follow-up van de verschillende initiatieven van de Europese Unie op het gebied van de digitalisering van justitie.

Strategische doelstellingen	Operationele doelstellingen	Belangrijkste werkterrein	Acties	Betrokken actoren
A. Toegang tot digitale justitie verbeteren	A.i. Universele toegang tot digitale justitie bevorderen	2, 3	het Europees elektronisch toegangspunt en de nationale elektronische toegangspunten ontwerpen, uitvoeren en bedienen	COM ¹³ /LS ¹⁴
	A.ii. Digitale justitiële diensten met toegevoegde waarde bevorderen	Alle	Voordelen voor eindgebruikers beoordelen Gebruikersreacties verzamelen	COM/LS
	A.iii. e-justitieportaal en EUR-Lex verbeteren en promoten	2, 5	Inhoud, toegankelijkheid en operabiliteit van het e-justitieportaal verbeteren	COM/LS
		2, 5	Inhoud, toegankelijkheid en operabiliteit van EUR-Lex verbeteren	Bureau voor publicaties van de Europese Unie

¹³ Europese Commissie

¹⁴ EU-lidstaten

	A.iv. Digitale kloof voor toegang tot digitale justitie dichten	7	Toegankelijkheid van nationale portalen en andere e-justitiediensten verbeteren	COM/LS
		2, 3, 4, 6	Gebruikers bijstaan via gespreks-assistenten (chatbots, incl. AI-aangedreven chatbots) en zo de toegang van burgers tot gerechtelijke informatie vergemakkelijken	COM/LS
		Alle	Toegang tot IT-materiaal voor gebruikers ondersteunen	LS
		7	Zorgen voor gelijke toegang tot digitale justitiële diensten in de hele EU	COM/LS
	A.v. Personen, bedrijven en rechtsbeoefenaars de juiste middelen geven	7	Rechtsbeoefenaars opleiden	COM/LS
		7	Activiteiten ter verbetering van de vaardigheden van gebruikers voor betere digitale toegang tot de rechter	COM/LS

B. Digitale justitiële samenwerking verbeteren	B.i. Grensoverschrijdende interoperabiliteit verbeteren	1	Nieuwe praktijkvoorbeelden ontwerpen en testen ter bevordering van de interoperabiliteit	LS
		1, 3, 4	Toepasselijke wetgeving inzake grensoverschrijdende justitiële samenwerking uitvoeren (bv. digitaliseringsverordening en bijbehorende uitvoeringshandelingen en andere bestaande of toekomstige EU-wetgeving)	LS
		1, 3	e-Codex-toegangspunten uitrollen	LS
		5	Registers onderling koppelen	COM/LS
		1, 2, 5	Gebruik van de Europese identificatiecode voor jurisprudentie (ECLI ¹⁵) bevorderen	COM/LS
	B.ii. Realtime-communicatiediensten		Digitale rechtbankzalen bevorderen	LS
		4	Interoperabiliteit van videoconferenties verbeteren (bv. gemeenschappelijke eisen, normen of instrumenten voor het houden van hoorzittingen op afstand)	COM/LS

¹⁵ Met als referentie de conclusies van de Raad over de Europese identificatiecode voor jurisprudentie (ECLI) en een minimumaantal uniforme metagegevens betreffende jurisprudentie <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A52019XG1024%2801%29>

C. Digitale justitie doeltreffender maken	C.i. Gegevensgerichte justitie bevorderen	5	Verzameling en gebruik van juridische en justitiële gegevens verbeteren	LS/Bureau voor publicaties
		5	Open data en transparantie waarborgen	LS/Bureau voor publicaties
	C.ii. Technologieën voor de doeltreffendheid van digitale justitie	2, 3	Gebruik van elektronische handtekeningen en zegels invoeren en bevorderen Gebruikersidentificatie en -authenticatie beheren Gebruikerstoestemmingen beheren	COM/LS COM/LS COM/LS
		2, 3	Oplossingen voor elektronische betaling van vergoedingen mogelijk maken	COM/LS
		Alle	Activiteiten op het gebied van justitie automatiseren	LS
	C.iii. Digitalisering van bepaalde contact-activiteiten op het gebied van justitie bevorderen	7	Digitale procedures op afstand op het gebied van justitie ontwikkelen en bevorderen (waar mogelijk)	LS

D. Innovatieve digitale justitie bevorderen	D.i. Innovatieve technologieën inzetten	6	Toepassingsgebieden en veilige toepassing van AI op het gebied van justitie in kaart brengen, met inbegrip van, maar niet uitsluitend voor de anonimisering en pseudonimisering van rechterlijke beslissingen, als transcriptie-instrument voor het registreren van procedures en het documenteren van door de rechtbank vergaarde bewijzen (spraak-naar-tekst en tekst-tot-spraak); voor vertaling; voor juridische analyse van bv. jurisprudentie en bronnen van big data; voor de berekening van het recht op vergoeding, bv. passagiersrechten of soortgelijke rechten	COM/LS
	D.ii. De uitwisseling van innovatieve ervaringen bevorderen	Alle	Beste praktijken uitwisselen in de bevoegde Raadsgroep en in andere fora	LS
		Alle	Informatie over nationale en meerlandenprojecten faciliteren en uitwisselen	LS
		Alle	Mutualisering en hergebruik van digitale oplossingen tussen de lidstaten vergemakkelijken	LS
		Alle	Een nieuwsbrief opstellen voor het delen van ervaringen met lopende initiatieven, beste praktijken en recente ontwikkelingen	LS/VZS ¹⁶

¹⁶ Voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie.

C. Identificatie van projecten en initiatieven

84. De criteria voor de opname van een project of initiatief ter ondersteuning van een actie zijn:
- a. Het project of initiatief moet actief bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van de strategie en verband houden met een specifieke actie.
 - b. Het project of initiatief zal worden ondergebracht in het werkterrein dat verband houdt met de operationele doelstelling. Indien het werkterrein niet bestaat, wordt het ingedeeld onder “andere werkterreinen”.
 - c. Het project of initiatief moet binnen het werkterrein voordelen opleveren voor zoveel mogelijk lidstaten. Dit houdt in dat de resultaten en de geleerde lessen moeten worden gedeeld met alle lidstaten die aan het werkterrein deelnemen.
 - d. Het project of initiatief moet voldoen aan de specifieke rapportage-, monitoring- en coördinatieregels van het werkterrein.
85. Deze aanpak wijkt af van de methode van het vorige actieplan, dat een uitputtende lijst van projecten bevatte. In plaats daarvan wordt prioriteit gegeven aan het vermogen om snel te reageren op veranderende omstandigheden, zoals de invoering van nieuwe rechtshandelingen, technologische innovaties of onvoorziene belemmeringen.

V. Follow-upmechanismen

86. Doel van deze strategie is de basis te leggen voor een follow-upmechanisme dat relevante criteria hanteert voor het toezicht op projecten en initiatieven. Hoewel dat inhoudt dat lidstaten en betrokken instellingen en organen van de Europese Unie actief betrokken worden, moet het zodanig worden opgezet dat onnodige administratieve lasten worden vermeden.

87. De invoering van een uniform follow-upmechanisme voor alle projecten en initiatieven zal gecoördineerde acties ten goede komen. Voorts zal het de voortgangsmontoring, de vaststelling van prioriteiten en de planning en coördinatie tussen de lidstaten en/of de instellingen of organen van de Europese Unie stroomlijnen en tegelijkertijd dubbel werk tot een minimum beperken.
88. Wanneer een project of initiatief wordt vastgesteld, moet dit worden opgenomen in het follow-upmechanisme onder de overeenkomstige strategische doelstelling, operationele doelstelling en actie. De voor elk project of initiatief te verstrekken informatie moet ten minste het volgende omvatten:
- a. omschrijving
 - b. toepassingsgebied en doel
 - c. strategische en operationele doelstelling
 - d. werkterrein(en)
 - e. verwachte baten
 - f. deelnemende lidstaten en/of organisaties, met een korte beschrijving van de rollen en verantwoordelijkheden van elke partij (met name wanneer zij onderling verschillende rollen hebben)
 - g. termijnen
 - h. financieringsbronnen (EU-financiering of andere)
 - i. onderlinge afhankelijkheid en potentiële synergieën met andere projecten (in voorkomend geval)
 - j. status
89. Deze informatie moet ten minste eenmaal per jaar worden geactualiseerd door de personen en entiteiten die verantwoordelijk zijn voor elk project of initiatief. Dit moet gebeuren onverminderd rapportageverplichtingen die in andere contexten (bijvoorbeeld het EU-scorebord voor justitie) of in wetgevingshandelingen zijn opgenomen. Dubbel werk moet worden vermeden.

90. Het roulerende voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie moet de bevoegde groep regelmatig informeren over de voortgang en de resultaten van de projecten en initiatieven die onder het follow-upmechanisme vallen. Dat moet dienen als sturing voor de werkzaamheden op het gebied van e-justitie, conform deze strategie.
91. Er moet een gedeeld follow-upinstrument beschikbaar worden gesteld voor rapportage-doeleinden, om de administratieve lasten tot een minimum te beperken. Het secretariaat-generaal van de Raad moet het voorzitterschap bijstaan door de hosting van het follow-upinstrument te verzorgen en de werking ervan te waarborgen.
92. Voorstellen om projecten of initiatieven in het follow-upmechanisme op te nemen, moeten worden geanalyseerd en goedgekeurd door de bevoegde werkgroep van de Raad.
93. Ook de Europese Commissie moet worden verzocht de lidstaten te informeren over de stand van zaken en de resultaten van haar projecten of initiatieven.
